



CERTAMINA dum indicimus, non qualia olim Roma dabat, quum gladiatores populo sisteret, bellicæ gloriæ sanguinisque sitienti, sed liberalia ingeniorum & incruenta, disquisitiones videlicet litterarias, de naturalis iuris ac populorum consuetudinum notitia: non alienum ab negotio hoc fore confido, si in vestri gratiam, ciues lectissimi, ad sapientiam non simulatam ducenda pectora, nouis his laboribus, cum Deo suscipiendis, de horum studiorum indole ac fontibus summatim prælodamus.

Ius dari, quod inter gentes plures, aut gentium rectores intercedit, siue ab ipsa natura profectum, siue moribus et pacto tacito introductum, nemo facile in dubium vocabit: estque hæc præstabilis illa scientia, quæ docet, quænam officia belli, quæ pacis tempore exigantur: qua religione iusiurandum, qua fide pacta, qua sanctitate fœdera ineunda sint, et seruanda. Si ergo laudi ducitur, ius, quod cuique patrium est, curatius nosse: multo magis eximia dignum laude erit, leges nosse perpetuas, et omnibus temporibus populisque accommodatas, veram illam honestatis naturalisque æquitatis rationem, cuius semina nobis insita sunt ac innata, ad Deum tamen auctorem referenda, quia, vt talia in nobis principia existerent, ipse voluit. Quo magis mirandum, argumentum hoc antiquis temporibus vniuersæ ac certo ordine neminem tractauisse: et qui tractarunt partes, ita in iis elaborauerunt, vt multum alienæ reliquerint industriæ. Proxime superioris sæculi hæc est gloria, ad sero venturos posteros permansura, quod hæc doctrina nobilis, oblitterata hætenus, et caligini immersa, in clarissimam quandam lucem eniti cœperit.

Prisci æui mortales, sapientes cetera, quæ huc pertinent, plenumquam, plerique vix leuiter attigerunt, rerum naturalium indagationi potissimum intenti: et quæ, de bene honesteque viuendi ac agendi ratione secundum ductum luminis naturæ agit, disciplina, neglecta diu iacuit atque inhonorata. Chaldæorum pauca de moribus præ-